

Van Oosten: 'Vernieuwende concepten komen vaak niet uit het kennisdomein, maar heel ergens anders vandaan'

Kennis leidt niet vanzelf tot innovatie

Inspiratie, daar gaat het om bij innovaties. En waar komt die vandaan? Vaak uit de sector bij de ondernemers, soms bij onderzoekers en soms zelfs van buiten de sector. Is het idee er eenmaal dan zijn onderzoekers nodig om het verder te ontwikkelen. Hierover zijn Henk van Oosten en Martin Kropff het in grote lijnen eens. Wel verschillen de accenten.

Zet twee rasechte bestuurders met een onderzoeksverleden bij elkaar. Vraag ze hoe je innovaties kunt bevorderen en of je daar onderzoekers voor nodig hebt, en je krijgt een geanimeerd gesprek over de rol van kennis, ondernemers en onderzoekers bij innovaties. Henk van Oosten en Martin Kropff brengen vol verve de initiatieven uit de eigen organisatie naar voren als voorbeelden van succesvolle kansen om innovatie te bevorderen.

Van Oosten is werkzaam bij Stichting Innovatie Glastuinbouw (Sign-LTO) en bij het Innovatie-Netwerk Groene ruimte en Agrocluster en was in het verleden jarenlang adjunct-directeur van het proefstation in Naaldwijk. Martin Kropff is algemeen directeur van de Plant Sciences Group van Wageningen UR en hoogleraar gewas- en onkruidecologie. Setting van het gesprek is het kassencomplex van Wageningen UR, onderwerp is de glastuinbouw.

>> Van Oosten: 'Met kennis kom je niet vanzelf tot innovaties. Kennis is vreselijk belangrijk voor vernieuwingstrajecten, maar vernieuwingen en vernieuwende concepten komen vaak niet uit het kennisdomein. Die komen

heel ergens anders vandaan. Dat merkte ik ook toen ik een paar jaar geleden voor Sign twintig zeer vooraanstaande ondernemers heb geïnterviewd. Met Wageningen deden ze helemaal niets.'

>> Kropff: 'Al werken zij niet direct samen, natuurlijk gebruiken ze indirect wel veel kennis die onder andere Wageningen UR produceert voor de collectieve sector. Vaak weten mensen nauwelijks waar de kennis vandaan komt. Veel kennis wordt via publicaties of via voorlichters doorgegeven aan de ondernemers.'

Van Oosten spreekt in termen van concepten. Innovatie begint met het verwoorden van een concept. Zo beschrijft hij ook het proces bij het project Glastuinbouw 2020 van het Innovatienetwerk en Sign.

>> Van Oosten: 'Wij hebben bekeken wat er nu moet gebeuren om in 2020 een vitale, economische en duurzame glastuinbouw te hebben die gerespecteerd wordt door de maatschappij. De ondernemers kwamen met vijf items: imago, leren innoveren, logistiek, duurzame tuinbouwclusters en energie. Wij hebben die omgezet in inspirerende beelden. Zo kwamen

wij met de kas als energiebron, een kas die niet langer een grote energievreter is maar juist energie oplevert. Voor de praktische uitwerking hebben we bewust zowel buiten als binnen de tuinbouw en het kennisdomein gezocht. Onderzoekers – ook Wageningse – waren sceptisch, bestuurders vonden het vrijwel direct een inspirerend idee.'

>> Kropff: 'Het is goed als onderzoekers kritisch zijn, maar onderzoekers met een brede creatieve kracht die meer in concepten denken, heb je bij Wageningen UR ook. Met die onderzoekers werkt Van Oosten dan ook samen.'

>> Van Oosten: 'Ik durf te beweren dat als ik voor de kas als energiebron alleen bij Wageningen UR had gezocht, het niet van de grond was gekomen.'

>> Kropff: 'Dat lijkt me ook logisch gezien de complexiteit van het idee. Wij bundelen wel veel kennis, maar voor grote innovaties in de praktijk zijn veel andere partijen vooral ook van buiten de kennisinstellingen nodig, die meedenken en meewerken.'

Kropff: 'Een betere aansluiting van onderzoek en praktijk kan een enorme boost geven aan innovaties'

'Het is belangrijk de onderzoekers die conceptueel kunnen denken de ruimte te geven. Dat doen wij ook. Treedt een ondernemende onderzoeker buiten zijn eigen disciplines, dan krijg je nieuwe concepten. En als je dat eenmaal hebt moet je er toch weer technische mensen bij halen. Zo is dat ook met het concept zoutwaterlandbouw. Wil je op zilte grond goedsmakende gewassen produceren, dan moet je met biotechnologie zoutresistentie inbouwen. Zulke hightech innovaties kunnen alleen uit het onderzoek komen.'

Van Oosten beaamt dat.

Hoe komt zo'n concept voor een grote innovatie tot stand?

>> Kropff: 'Je moet eerst met de toponderners kijken waar behoefte aan is. Die toponderners denken verder.'

>> Van Oosten: 'Wij hebben gekeken hoe die toponderners opereren. Ze werken alleen, halen kennis buiten de sector en putten ideeën uit informele bijeenkomsten. Op basis daarvan hebben wij de Tuinbouwclusteracademie opgezet. Tuinbouwondernemers en mensen van buiten zitten daar in één netwerk. De glastuinbouwwereld is nog een heel interne denkwereld ('wij' zijn sterk en machtig en de Nederlandse samenleving moet onze producten maar nemen) terwijl ze juist de wereld van de burgers en consumenten binnen moet halen. In de tuinbouwclusteracademie doen we dat.'

>> Kropff: 'Een betere aansluiting tussen onderzoek en praktijk kan een enorme boost geven aan innovaties. We hebben heel lang vooral voor de middengroep gewerkt. Nu gaat het er ook om de toponderners te ondersteunen. Een leuk voorbeeld daarvan is KnowHouse, een soort regionale agrocluster-academie. Het idee kwam vanuit ons praktijkcentrum Horst. We zijn met zes grote ondernemers en gemeente en provincie bij elkaar gaan zitten. De ondernemers gaven aan dat de kennis die het praktijkonderzoek leverde niet was wat ze wilden. Nu is er een kennismakelaar opgezet, een ondernemer, die zich afvraagt hoe hij ondernemers bij innovatie kan helpen. Nu gaat KnowHouse helpen bij het nieuwe glastuinbouwgebied Californië, waar de bedrijven restproducten van elkaar (lucht, CO₂, mest, mineralen) benutten. Sommige kennis is er, andere niet. Tegelijk komen onderzoekers met inspirerende ideeën, bijvoorbeeld om de paddestoelenteelt die CO₂ produceert te koppelen aan de glastuinbouw die CO₂ nodig heeft. Innovatieve ondernemers halen daar weer inspiratie uit.'

>> Van Oosten: 'Het enige nadeel van ondernemers is dat ze denken op korte termijn. Maar dat wordt minder als ze meer manager worden. Ik heb een keer een tuinder ontmoet die het bedrijf van zijn vader steeds verder had uitgebreid. Inmiddels heeft hij op elk bedrijf een bedrijfsleider lopen, die hij coacht.

Daardoor is hij veel breder gaan kijken.

Vroeger keek hij alleen naar de roos, nu naar de toekomst.'

De bedrijfsvergroting bevordert die andere kijk van ondernemers, denken beide mannen. Dat heeft wel consequenties voor het onderzoek.

>> Van Oosten: 'Als de schaalvergroting in de tuinbouw doorgaat, heb je straks nog maar twintig tomatentelers. Een tuinder met 100 ha glas heeft een heel andere kennisbehoefte dan honderd tuinders met 1 ha. Deze tuinders zijn zo hoogtechnologisch dat onze hightech kennis van de plant nog te kort schiet. Ik zie daarom steeds meer mechatronica, mechanisatie die intensief gebruikmaakt van sensoren en dergelijke, en robotica op mijn agenda komen. Daar kan het onderzoek meer aan doen.'

Daarmee blijft bij innovatie een grote rol weggelegd voor onderzoekers. Moeten zij dan niet, net als ondernemers, hun inspiratie ergens vandaan halen?

>> Kropff oppert: 'In eerste instantie natuurlijk door met ondernemers samen te werken aan innovatie. Misschien moeten we een kennisclusteracademie vormen, naar analogie van de agroclusteracademie, waar onderzoekers bij elkaar komen en van elkaar en anderen leren, maar dan meer gericht op de rol van kennis bij innovatie.'